

De Hervormingsagenda Jeugd (achtergrond document)

Aanleiding

In mei 2021 heeft de Arbitragecommissie uitspraak gedaan in het geschil tussen Rijk en gemeenten over de dekking van de tekorten in de jeugdhulp, waar gemeenten al jaren mee kampten. De Arbitragecommissie heeft in haar uitspraak bepaald dat:

- Gemeenten aanvullend gefinancierd dienen te worden om de tekorten te dekken. Het bedrag werd bepaald op 1,8 miljard.
- Er een hervormingsagenda moet komen die inzet op maatregelen om de kwaliteit van de jeugdhulp te verbeteren en het stelsel financieel houdbaar te maken.
- Er een negental maatregelen is waarover Rijk en VNG overeenstemming hebben t.a.v. inhoud en besparingsmogelijkheden. Deze besparingsmogelijkheden tellen op tot een structurele korting van €1 miljard.
- Het noodzakelijk is dat gemeenten en Rijk duidelijke afspraken maken over inhoud en beoogde financiële en inhoudelijke effecten van maatregelen, zodat deze kunnen worden gebruikt bij definitieve besluiten over toekomstige bekostiging. Ook adviseert de Arbitrage commissie een onafhankelijke commissie in het leven te roepen die de resultaten beoordeeld.

De maatregelen die de arbitrage commissie heeft opgenomen in haar advies, brachten met zich mee dat er vanaf 2022 al gekort zou gaan worden op de extra middelen van €1,8 miljard.

Vanaf het voorjaar van 2021 is een stuurgroep van de Vijfhoek (Rijk, gemeenten, jeugdhulp instellingen, professionals en cliëntenvertegenwoordigers) aan de slag gegaan om, mede met input van eerdere onderzoeken en adviezen, te komen tot een Hervormingsagenda Jeugd. In december 2021 hebben 8 werkgroepen, samengesteld uit vertegenwoordigers van de vijfhoek en onder voorzitterschap van externe deskundigen, hun rapportages opgeleverd. De werkgroepen hebben veel inhoudelijk adviezen gegeven, maar ook geconcludeerd dat op basis van eigen onderzoek ongeveer €400 mln van de beoogde besparing van €1 mld niet realiseerbaar is met de genoemde maatregelen.

Na de totstandkoming van het Coalitieakkoord van het nieuwe kabinet in december 2021 is het proces van de hervormingsagenda een aantal maanden gestagneerd. Het nieuwe kabinet had aangegeven landelijk een aanvullende besparing te willen doorvoeren op het jeugdstelsel van €511 mln. Waar gemeenten en andere vijfhoek partijen tegen waren. Nadat het Rijk had aangegeven deze korting niet te zullen koppelen aan de maatregelen van de Hervormingsagenda Jeugd, maar te zullen zoeken naar alternatieve mogelijkheden (gedacht wordt o.a. aan een eigen bijdrage) is het proces voor de zomer 2022 weer opgestart.

De Hervormingsagenda Jeugd gaat de volgende onderdelen/maatregelen bevatten:

- Reikwijdte van de Jeugdwet afbakenen en helder positioneren in de bredere context van het sociaal domein
- De gemeentelijke toegang met stevige lokale teams versterken (hier zit ook verbinding met het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming)
- Verbeteren regionale samenwerking en landelijke contractering specialistische zorg:
- Kwaliteitsverbetering en zicht op effectiviteit
- Afbouw residentiële jeugdhulp: zo thuis mogelijk
- Eenvoudiger uitvoering en inkoop, minder administratieve lasten en aanpak negatieve effecten van marktwerking:
- Verbeteren inzicht in het jeugdstelsel met data en monitoring
- Afspraken over financieel bestuurlijke verhoudingen en een meerjarig financieel kader: We stellen een meerjarig financieel kader vast en maken toekomstbestendige

afspraken over de financieel bestuurlijke verhoudingen (verantwoordelijkheden, taken, risicoverdeling) tussen het Rijk en VNG.

Het streven is dat de agenda eind 2022 wordt vastgesteld.

De regionale opgave

De uitspraak van de Arbitragecommissie heeft geleid tot een landelijke bezuinigingsopgave. Deze is hieronder vertaald naar een regionale bezuinigingsopgave. Deze bezuinigingsopgave is onderdeel van de hervormingsagenda.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Voorkomen en verkorten residentiele zorg					25	25
Normaliseren voogdij		1	1	2	2	2
Afbakening Reikwijdte	3	6	11	17	17	17
Bestaanszekerheid	9	9	9	9	9	9
Tariefdifferentiatie	1	1	1	1	1	2
Regionalisering	-4	-4	-4	-4	-4	1
Toeleiding gecontracteerd aanbod	3	4	4	4	4	4
Brede invoering POH ¹	3	6	6	6	7	7
Standaardisatie uitvoering	4	9	11	13	19	19

*opmerking bij de tabel: bovenstaande bedragen betreffen een doorrekening naar de regio van de bedragen die per maatregel in de uitspraak van de arbitragecommissie zijn opgenomen.

Een zestal maatregelen dient al per 2022 te leiden tot besparingen. Daarnaast zijn er 2 maatregelen Normalisering voogdij en Voorkomen en verkorten residentiele zorg, die respectievelijk per 2023 en per 2026 moeten leiden tot besparingen. Het betreft hier generieke maatregelen die vanuit een landelijke logica zijn opgesteld, maar waarvan het voor de regio de vraag was of deze ook inhoudelijk en financieel aansluiten op de eigen situatie. De opdracht van de Arbitragecommissie om de effecten van de maatregelen goed te monitoren was, mede met voorgaande, aanleiding om 5 maatregelen die per 2022 al moeten leiden tot besparingen in de regio nader te analyseren. In december 2021 heeft het directeurenoverleg opdrachtgegeven tot een impactanalyse en om advies te geven over hoe de wijze van uitvoering en monitoring.

Uitkomsten analyse en advies

In het voorjaar 2022 hebben de werkgroepen hun bevindingen opgeleverd.

Maatregelen 2022 ev.	Korte weergave en advies
Afbakening Reikwijdte	De maatregel Reikwijdte richt zich op het beperken van de toegang tot hulp op grond van de Jeugdwet. De Jeugdwet is nu een "open" regeling waarbij de gemeente moet zorgen voor hulp o.b.v. vragen. De commissie Sint adviseert de Jeugdwet te beperken tot hulpvragen die voldoen aan bepaalde criteria. Dit is een ingrijpend advies dat een landelijke discussie en besluitvorming vergt. Dit is een proces dat niet op korte termijn leidt tot beoogde besparingen. Daarbij leidt inperking van Reikwijdte niet tot het reduceren van de hulpvraag van ouders. Deze verschuiven dan mogelijk naar andere domeinen, b.v. onderwijs. Voor de korte termijn kan een gemeente wel middels de lokale verordening aangeven welke hulp wel/niet onder jeugdhulp valt door op te nemen welke gebruikelijke vormen van hulp de eigen verantwoordelijkheid zijn van ouders. Dit levert echter niet de beoogde besparing op.
Bestaanszekerheid	De maatregel bestaanszekerheid heeft zeker potentie om tot besparingen op de

	jeugdhulp te leiden. De maatregel ziet toe op brede invoering van de Doorbraak-aanpak van het Instituut Publieke Waarden. Een aantal gemeenten werkt inmiddels al met (varianten van) deze methodiek. Brede inzet van de Doorbraak-aanpak vraagt een investering en implementatie. Daarbij wordt ook verwacht dat kosten op andere vlakken stijgen zoals bij Wmo, welzijn en schuldhulpverlening.
Tariefdifferentiatie	Deze maatregel gaat ervan uit dat tarieven aangepast kunnen worden aan de aard van de hulpverleningsorganisatie. Een kleine organisatie heeft minder overhead. Omdat alle lokale en regionale inkoopprocessen in vergevorderd stadium zijn, kan deze maatregel niet op korte termijn ingevoerd worden. Daardoor heeft het geen financiële impact. Pas bij een nieuwe inkoopronde kan erop ingezet worden.
Toeleiding naar gecontracteerd aanbod	Deze maatregel (uit cie. Sint) ziet toe op strikte toeleiding naar door gemeenten gecontracteerd aanbod en niet naar andere (niet gecontracteerde aanbieders). De besparingspotentie van deze maatregel, landelijk geraamd op 1,5%, wordt voor de regio betwijfeld. Er wordt in de regio slechts zeer beperkt gebruik gemaakt van niet gecontracteerd aanbod.
Brede invoering POH	De maatregel heeft potentie tot besparingen. Echter de meeste gemeenten werken al, in verschillende vormen, samen met huisartsen. De meeste gemeenten doen dit in de vorm van POH-GGZ jeugd. Daarmee is de mogelijke besparing al (deels) gerealiseerd. De gemeenten in de regio vinden ook dat er meer ingezet moet worden op co-financiering met Zorgverzekeraars. De inzet van de POH is een verantwoordelijkheid van de Zorgverzekeraars. Landelijk kan hier meer aandacht voor worden georganiseerd.
Standaardisatie uitvoering	Wij participeren in de werkgroep ' <u>contractstandaarden</u> ' van het Ketenbureau i-Sociaal domein. Hier zitten meerdere lastigheden in. Zo wordt enerzijds beoogd dat gemeenten inkooptrajecten minder ingewikkeld maken voor zorgaanbieders (minder 'kleine lettertjes'), maar anderzijds wordt verwacht dat gemeenten meer sturen op bijvoorbeeld overmatige winst door zorgaanbieders. Waarbij komt dat de Jeugdwet bepaalt dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor jeugdhulp en dat inkoop het middel is om een lokale of regionale eigenheid aan te brengen in de wijze waarop jeugdhulp wordt uitgevoerd.

Naast de specifieke maatregelen voor 2022 hebben wij ook al vooruitgekeken naar twee verder in de tijd gelegen maatregelen:

Voorkomen en verkorten residentiele zorg	Vanaf 2026 wordt voor onze regio een besparing voorzien van € 25 miljoen in het <u>voorkomen en verkorten van plaatsing van kinderen in residentiële zorg</u> . Om die besparing in 2026 te kunnen realiseren moeten nu al flinke stappen worden gezet. Tegelijkertijd zien wij ons voor een zeer forse financiële opgave gesteld in de af- en ombouw van jeugdzorgplus in ons landsdeel. Wij kunnen dit niet zonder steun vanuit de rijksoverheid.
Regionalisering	De regio Rijnmond is een grote regio met een stevige structuur. Daar prijzen wij ons gelukkig mee. Wij vragen ons bij deze maatregel wel af voor welk probleem het wijzigen van de schaalgrootte van regio's een oplossing is. Op landelijk niveau stellen zorgaanbieders vooral problemen te ervaren met verschillende administratieve eisen van inkooporganisaties. Dan lijkt de oplossing meer te liggen in het gelijktrekken van deze eisen dan in het aanpassen van de schaalgrootte van regio's.